

A jó kultúrája Ferenc pápa és a világ kihívásai

www.btk.ppke.hu

SZERKESZTŐ:
Nyirkos Tamás

TÁRSZERKESZTŐK:
Markó Lilla
Mészáros Dávid

GRAFIKAI TERVEZÉS:
Tóth Teodóra

FELELŐS KIADÓ:
Ostrakon Hallgatói Szervezetért Közhasznú
Egyesület

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Kránitz
Mihály atyának és Szilágyi Csaba dékán úrnak,
hogy tanácsokkal szolgáltak a munka végleges
változatának elkészítéséhez.

Kötetünk megjelenéséhez nyújtott hozzájárulá-
sukért szintén köszönet illeti a Pátria nyomdát.
A kiadvány az Ostrakon közösségének összefogá-
sa révén valósulhatott meg.

KÉZIRAT LEZÁRVA:
2016. március 1.

ISBN 978-963-12-5222-4

/Tartalom

Nyirkos Tamás Bevezetés.	4
Markó Lilla Ferenc, a latin-amerikai pápa.	6
Mészáros Dávid A szegények pápája.	8
Vajas Anna Szemeteskosár és aranyedény: Ferenc pápa gondolatai a jelenkori gazdaságról.	10
Haraszi Rebeka A közösségi média és a Katolikus Egyház.	12
Kovács Villó Anna Ferenc pápa és a béke ügye.	14
Németh Nikolett Ferenc pápa álláspontja a migrációs kérdésben.	16
Kondás Zoltán Ferenc pápa és az ukrán válság.	18
Tóth Balázs Ferenc pápa és a Szentföld.	20
Tóth Krisztina Az ökumenizmusról.	22
Ujvári Ágnes „Ki vagyok én, hogy ítélkezzem felettük?”	24
Polgár Dóra „Amit tehát Isten egybekötött, azt ember ne válassza szét”	26
Dorkó Nikolett Ferenc pápa és a környezetvédelem.	28

Vajas Anna
Nemzetközi tanulmányok BA

/ Szemeteskosár és aranyedény: Ferenc pápa gondolatai a jelenkori gazdaságról

„Istennek nem aranyedényekre, hanem aranylelkekre van szüksége.”

Értelmezve Ferenc pápának a szociális helyzet javítására és a napjainkat jellemző társadalmi-gazdasági problémák orvoslására vonatkozó javaslatait, sokan forradalmárként tekintenek a katolikus egyházra. Ezt tette Paul B. Farrel, a MarketWatch szerzője is, aki az egyház fő forradalmiságára öt „bizonyítékot” sorolt fel,¹ de az angol The Economist is Lenin kapitalizmussal és imperializmussal kapcsolatos nézeteinek követőjeként emlegette 2014 nyarán.² Andrea Tornielli és Giacomo Galeazzi, a Ferenc pápa: ez a gazdaság című könyv szerzői szerint azonban mindez tévedés, mivel a pápa programja alapvetően nem ideológiai természetű, hanem a létező társadalmi igazságtalanságokkal szembeni konkrét cselekvésre való felszólítás.³ A hvg.hu-n már 2013 decemberében megjelent egy olyan írás, amely mellett, hogy az „antikapitalista, de azért jó fej” pápa egyházfőségét a szabad verseny és a szabad piac szempontjából „visszalépésként” értékelte, megemlítette a pápa emberi jogok melletti kiállását – egy Marx által soha nem védelmezett aspektust –, megengedve (vagy inkább megerősítve) ezzel Ferenc pápa ideológiáktól való függetlenségét.⁴ Ferenc pápa olvasatában – aki a gazdasági aránytalansággal kapcsolatos retorikájában rendszeresen él a „szemeteskosár kultúrája”, és a „közömbösség globalizációja” fogalmaival – a gazdasági egyenlőtlenség és aránytalanság a valódi örömtől megfosztott és bántó hangsúlyel-

tolódásokkal küszködő társadalmaink (miért felháborító a tőzsde kedvezőtlen alakulása, míg az éhezők látványa hidegen hagy bennünket?)⁵ közös vonása, ideológiáktól és eszméktől függetlenül. Apostoli buzdításában, az Evangélium Gaudiumban megkísérel átfogó értelmezést adni arról, ami érezhetően – és sokak számára személyesen tapasztalható módon – nincs rendben: a 2008-ban robbant pénzügyi bomba kapcsán „mély antropológiai válságról” ír: a jelenlegi pénzügyi válság gyökere „az emberi lét elsőbbségének tagadása”,⁶ az erkölcsös gazdaság előfeltételeként pedig a gazdasági szereplők magatartásának megváltoztatását jelöli meg.⁷ Ezek szerint többről van szó, mint egyesek szerencsétlenül alakult anyagi helyzetéről, ami kormányzati szinten jelenleg senkinek sem problémája, és többről, mint kizárólag pénzügyi bizonytalanságról. Elmondható tehát, hogy Ferenc pápát nem kötik gúzsba az egyes ideológiák tételes elvárásai, épp ellenkezőleg: ő az, aki a „szegények egyházának” fejeként elvárásokat fogalmaz meg, melyeket a döntési pozícióban lévőkhöz címez.⁸ Hogy a globális dilemmákat rögtön katonai intervenciókkal megoldani vágyók kedélyét némileg lehűtse, természetesen kiköti, hogy jelenkorunk gazdasági-társadalmi problémáinak orvoslásában a fegyverkezés – amellyel, hogy „a háború örültség”⁹ – megoldást nem jelenthet, inkább újabb és újabb konfliktusokat gerjeszt.¹⁰ Az ellen-

ségeskedéseknek köszönhetően virágzik a fegyverkereskedelem, amely hatalmas bevételi forrásként egyébként is korunk egyik legnagyobb rákfeneje. Ferenc egyébként nem pápaként kezdett a gazdaság kérdéseivel foglalkozni, és ezzel kapcsolatos érzékenysége sem új keletű: 2001 februárjától bíborosként tanúja volt az 1999 és 2003 között zajló argentin válság¹¹ fordulatainak és hatásainak. Ennek kapcsán Bergoglio „gazdasági és pénzügyi terrorizmust” említett, egy másik alkalommal pedig a Bibliából vett formulával századunk „aranyborjújaként”, hamis bálványként azonosította a „pénz új imperializmusát”.¹² Összességében tehát megállapítható, hogy a katolikus egyház nem bizonyos eszmék és ideológiák struktúráiban gondolkodik; elégedetlenségét az egyesek és mások életszínvonala között mélyülő szakadék, a munkához való jog megsértésén keresztül az emberi méltóság sérelme, valamint a napjainkban már-már természetesnek ható

hangsúlyeltolódások táplálják. Róma püspökének elképzeléseit – melyeknek közös eleme a trickle-down theories („leszivárgás-elméletek”) elutasítása is¹³ – egyesek nevezhetik akár forradalminak is, ő maga azonban nem forradalmárként tekint magára, és személyisége ellenáll az egyoldalú (adott esetben baloldali) besorolásoknak. A Vatikánból érkező sürgető felszólításokat és vészjelzéseket hallva számos kérdés merülhet fel: vajon meddig mehet el egy pápa, egyáltalán mennyire lehet sikeres társadalmi programok megfogalmazásában vagy legalábbis irányok kijelölésében? Milyen módon és milyen mértékben egyeztethető össze egy probléma vagy problémahalmaz politikai és egyházi megközelítése? Lehet-e versenyre sarkallni a két véleményformáló, cselekvésre mozgósító erőt? És vajon kerülhet-e jelenkori bálványunk is egyszer a szemetes kosárba?

¹ Investor (2015. július): Ferenc pápa antikapitalista forradalmat szervez. Elérhető: <http://www.investor.hu/news/20150723-ferenc-papa-del-amerikai-korut-antikapitalista-toke-gazdasagi-rendszer-szegeny-gazdag-valtozas.html>. Utolsó megtekintés: 2015.07.29.
² The Economist (2014. június): Francis, capitalism and war. Elérhető: <http://www.economist.com/blogs/erasmus/2014/06/francis-capitalism-and-war>. Utolsó megtekintés: 2015.08.03.
³ TORNIELLI, Andrea – GALEAZZI, Giacomo (2015): Ferenc pápa: ez a gazdaság ö. Budapest: Jezsuita Kiadó,
⁴ HVG (2013. december): Egy antikapitalista, de azért jó fej pápa. Elérhető: <http://kapitalizmus.hvg.hu/2013/12/06/egy-antikapitalista-de-azert-jo-fej-papa/>. Utolsó megtekintés: 2015.08.03.
⁵ TORNIELLI, Andrea – GALEAZZI, Giacomo (2015): Ferenc pápa: ez a gazdaság ö. Budapest: Jezsuita Kiadó, 8.
⁶ Ferenc pápa (2013. november): Evangélium Gaudium. Második fejezet I/55.
⁷ EG, Második fejezet I/58.
⁸ EG, Második fejezet, I/57.
⁹ Magyar Nemzet Online (2014. szeptember): Ferenc pápa: A háború örültség. Elérhető: <http://mno.hu/kulfold/ferenc-papa-a-haboru-orultseg-1247634>. Utolsó megtekintés: 2015.08.03.
¹⁰ EG, Második fejezet, I/60.
¹¹ Globalizacion: Cronologia de la crisis Argentina. Elérhető: <http://www.globalizacion.org/crisispolitica/argentina/ArgentinaCronologiaCrisis.htm>. Utolsó megtekintés: 2015.08.02.
¹² TORNIELLI, Andrea – GALEAZZI, Giacomo (2015): Ferenc pápa: ez a gazdaság ö. Budapest: Jezsuita Kiadó, 27-28.
¹³ EG, Második fejezet, I/54.

